

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการศึกษาสู่ยุคดิจิทัล

The Role of School Administrators in Driving Education to the Digital Era

พรพรรณ มุลวงศ์¹ และ กนกรัตน์ จิรสัจจานุกูล²

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี^{1,2}

Phatsaphon Moonwong¹ and Kanokrat Chirasatchanukool²

Phetchaburi Rajabhat University^{1,2}

Corresponding Author, Email: Coolfonnaka@gmail.com

บทคัดย่อ

ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพการศึกษากลายเป็นระบบ จึงจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว บทบาทสำคัญของผู้บริหารยุคดิจิทัลสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยมีบทบาทในการบริหารจัดการสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ และส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน 2. คุณลักษณะที่จำเป็นของผู้บริหารในยุคดิจิทัล ซึ่งรวมถึงความรู้ด้านเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำที่ยืดหยุ่น ความรับผิดชอบ และทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 3. ทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการเรียนรู้

บทความนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างระบบการศึกษาที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา; ยุคดิจิทัล; ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

Abstract

In the digital era, school administrators play a crucial role in driving change and systematically improving the quality of education. They are required to possess a diverse

* ได้รับบทความ: 11 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 15 มีนาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 9 มิถุนายน 2568

range of knowledge and skills to adapt effectively to rapidly evolving technologies and educational trends. The essential roles of digital-era educational leaders can be categorized into three main areas: Being change agents, responsible for managing schools, setting clear visions, fostering learning-conducive environments, and building collaborative partnerships with all stakeholders. Key characteristics of digital-era administrators, which include technological literacy, creativity, flexible leadership, accountability, and effective communication skills. Directions for school development in the digital age, emphasizing the enhancement of 21st-century skills such as critical thinking, problem-solving, and collaboration, with technology as a central tool to support learning.

This article highlights the vital role of school administrators in shaping an education system that is responsive to change and capable of empowering students to thrive in an uncertain future.

Keywords: The Role of School administrators; Digital Era; Administrators in the Digital Era

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2559) เทคโนโลยีดิจิทัลมีผลต่อการบริหารงานสถานศึกษาในหลายด้าน เช่น การบริหารวิชาการ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งจำเป็นต้องมีระบบฐานข้อมูลที่สามารถช่วยในการตัดสินใจในการบริหาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเรียนรู้เกี่ยวกับ ICT เพื่อใช้งานให้เกิดประโยชน์สูงสุด และปรับทัศนคติการบริหารให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2560) นอกจากนี้สถานศึกษายังคงต้องมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะด้านดิจิทัลและการใช้เทคโนโลยีในการสอนเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพและ

สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเกี่ยวกับความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทและสรุปได้ ดังนี้

1. ทฤษฎีระบบสังคม (Social System Theory) ของเกทเซลและกูบา (Getzels and Guba, 1968) กล่าวว่าพฤติกรรมในองค์กรที่เป็นระบบสังคมสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถาบัน มิติ ประกอบด้วยสถาบัน, บทบาทตามหน้าที่, และความคาดหวังจากสถาบันหรือบุคคลภายนอก 2) ด้านบุคลาณัติ ประกอบด้วยบุคลาณัติแต่ละคน, บุคลิกภาพ, และความต้องการส่วนตัว ด้านสถาบันมิตินั้นจะมุ่งเน้นการกำหนดบทบาทอย่างชัดเจนในแต่ละสถาบัน เพื่อให้บุคลาณัติทำงานได้ตรงกับความคาดหวังและผลผลิตของสถาบัน ขณะที่ด้านบุคลาณัติมุ่งเน้นความแตกต่างของบุคคลในสถาบัน โดยที่บุคคลแต่ละคนมีความต้องการและบุคลิกที่ไม่เหมือนกัน (Getzels & Guba, 1968)

2. ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟลินตัน (Ralph Linton's Role Theory) (Linton, 1936) กล่าวว่าสถานภาพหรือฐานะของบุคคลเป็นตัวกำหนดบทบาทของตำแหน่งนั้น ๆ และไม่สามารถแยกตำแหน่งออกจากบทบาทได้ เช่น การมีตำแหน่งครูหมายความว่า บุคคลนั้นต้องปฏิบัติตามบทบาทที่เกี่ยวข้อง เช่น การเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ การแสดงบทบาทนั้นจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น บุคลิกภาพของผู้สวมบทบาทและลักษณะของสังคม (Linton, 1936)

3. ทฤษฎีบทบาทของพาร์สัน (Parson's Role Theory) (Parson, 1951) กล่าวว่าบทบาทและสถานภาพเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม โดยบทบาทคือการจัดระเบียบของผู้แสดงในกระบวนการกระทำร่วมกัน ซึ่งจะรวมความคาดหวังที่เกี่ยวข้องทั้งจากตนเองและบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ด้วย ขณะที่สถานภาพเป็นตำแหน่งของผู้แสดงในระบบสังคม ซึ่งถูกกำหนดโดยกลไกของสังคมนั้น (Parson, 1951)

สามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีบทบาท ใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลในสังคมและวัฒนธรรม โดยบทบาทเป็นการจัดระเบียบของบุคคลและสังคมที่ช่วยให้การปฏิสัมพันธ์ในสังคมดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีระเบียบ (Linton, 1936; Parson, 1951)

ความหมายของบทบาท

ภารตี อนันต์นาวิ (2557 : 260) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึงแบบแผนพฤติกรรมที่ถูกคาดหวังอย่างมีเหตุผลตามตำแหน่งความรับผิดชอบ

ศักดิ์ชัย ภูเจริญ (2558 : 1) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง ภาระที่ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพของแต่ละบุคคลว่ามีสถานภาพหรือตำแหน่งอย่างไร ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพหรือ

ตำแหน่งของตนที่ได้มา ไม่ว่าจะเป็นได้มาโดยกำเนิด โดยการกระทำ หรือโดยการแต่งตั้งให้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวัง

สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (2563 : 200) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง การทำตามบทบาทสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมใดๆตามตำแหน่งหรือสถานภาพซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือตามลักษณะของการรับรู้ โดยมีแบบแผนที่แน่นอน บทบาทเป็นผลรวมของการแสดงออกตามสิทธิและหน้าที่ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันไป บุคคลควรเข้าใจบทบาทของตนเป็นบทบาทที่เป็นภาระหน้าที่หรือรูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลต้องกระทำเมื่อดำรงสถานภาพหนึ่งหรือตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (2562 : 13) ได้กำหนดบทบาทของผู้อำนวยการสถานศึกษาในการบริหารงาน โดยมีอำนาจหน้าที่หลายประการ ได้แก่ การบริหารกิจการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมายและนโยบาย, การประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา, การเป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป, การจัดทำรายงานประจำปี, การอนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิปัตร์ และการปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของการบริหารจัดการการเรียนรู้, จิราภา เพียรเจริญ (2556) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ตามที่ Gorton (1983 : 71) ได้กล่าวไว้ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามี 6 ประการ ได้แก่ การเป็นผู้จัดการ, ผู้นำทางการศึกษา, ผู้มีวินัยและรักษาวินัย, ผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี, ผู้ริเริ่ม, และคนกลาง นอกจากนี้, Kenneth and Jane (2000 : 103) ได้แบ่งบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ ด้านบุคคล, ด้านข้อมูลสารสนเทศ, และด้านการตัดสินใจ

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีหลายด้าน ทั้งในเชิงกฎหมายและการปฏิบัติในงานต่าง ๆ โดยต้องสามารถบูรณาการบทบาทต่างๆ ให้กลมกลืนไปพร้อมกัน เพื่อสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

ยุคดิจิทัล

"ยุคดิจิทัล" หมายถึงยุคที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม ธุรกิจ และข้อมูลข่าวสาร โดยที่การเชื่อมต่อของโลกมีความเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและชัดเจน ซึ่งทำให้การติดต่อสื่อสารและการทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีข้อมูลข่าวสารที่กระจายไปอย่างรวดเร็ว และเทคโนโลยีดิจิทัลถูกนำมาใช้ในโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น เช่น อินเทอร์เน็ต อีเมล สื่อสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชันมือถือ และเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารอื่นๆ ที่ทำให้สามารถลดข้อจำกัดในเรื่องสถานที่และเวลาได้ (LEAD Research Series, 2015, p.4; Bank Alfalah, 2017 : 1; สุกัญญา แซ่ม้อย, 2562 : 14)

ในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัลยังนำไปสู่การแข่งขันในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ ลักษณะของเด็กเปลี่ยนไป ส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษามีการวางแผนและกลยุทธ์ที่เข้มงวดเพื่อเตรียมความพร้อมในอนาคตขององค์กร (กันต์กมล วราสุนันท์, 2562) นอกจากนี้ ยังมีความท้าทายในการจัดการองค์กรเมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์กรเริ่มมีข้อเรียกร้องและแสดงความต้องการมากขึ้น ผู้นำจึงจำเป็นต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Bank Alfalah, 2017 : 1; สุกัญญา แซ่ม้อย, 2562 : 14)

จากการสรุปดังกล่าว ยุคดิจิทัลถือเป็นยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการทำงาน และในขณะเดียวกันก็เป็นยุคที่เต็มไปด้วยโอกาสและความท้าทายสำหรับผู้บริหารและผู้นำองค์กรในการเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงไปสู่สถานศึกษาดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้น ผู้นำต้องสามารถปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการพัฒนาและบริหารงานในสถานศึกษา โดยมีแนวทางหลักในการดำเนินงาน ดังนี้

1. การใช้กลยุทธ์ทางดิจิทัล (Digital Strategy) ผู้นำต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้สถานศึกษาสามารถได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัล โดยต้องพัฒนาและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในทุกด้านของการจัดการศึกษา เช่น การใช้เครื่องมือ สื่อ และโปรแกรมต่าง ๆ ที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการเรียนการสอน (อารีย์ น้ำใจดี & พิษญาภา ยืนยาว, 2562)

2. ผู้นำเป็นตัวอย่าง (Role Model): ผู้นำในสถานศึกษาควรมีบทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดี

ให้กับบุคลากรโดยการสนับสนุนและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจและแรงจูงใจในการนำเทคโนโลยีมาใช้ (อารีย์ น้ำใจดี & พิชญาภา ยืนยาว, 2562)

3. ความสามารถของบุคลากร (Workforce Skills): เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงไปสู่สถานศึกษาดิจิทัลสำเร็จ, บุคลากรทุกคนต้องมีทักษะที่เหมาะสมในด้านเทคโนโลยี พร้อมทั้งต้องมีความสามารถในการคิดเชิงระบบ และทำงานแบบยืดหยุ่นเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง (อารีย์ น้ำใจดี & พิชญาภา ยืนยาว, 2562)

4. การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร (Culture): การสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมจะทำให้การพัฒนาสถานศึกษาดิจิทัลเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรในองค์กรและส่งเสริมการทดลองนวัตกรรมใหม่ๆ (อารีย์ น้ำใจดี & พิชญาภา ยืนยาว, 2562)

5. การเตรียมพร้อมและเปิดรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning): ผู้นำการศึกษาต้องเปิดรับการเรียนรู้และสร้างโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้และสอน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับโลกในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (จินณวัตร ปะโคทั้ง, 2561)

คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2567) กล่าวถึงบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยเน้นถึงความจำเป็นในการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและเติบโตในยุคดิจิทัลได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลที่เอกชัยเสนอมี ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT: ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการใช้ ICT ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งในด้านการเรียนการสอนและการบริหารงานต่างๆ เพื่อให้สถานศึกษามีทิศทางที่ชัดเจนและเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

2. การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน: ผู้บริหารต้องดูแลให้โครงสร้างพื้นฐานของ ICT เช่น Hardware, Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่างๆ พร้อมใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถเข้าถึงได้ง่ายสำหรับครู อาจารย์ บุคลากร และนักเรียน

3. การสร้างวัฒนธรรมการใช้ ICT: การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการใช้ ICT อย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนหรือการบริหารงาน เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตได้ตลอดเวลา

4. การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากร: ผู้บริหารต้องส่งเสริมการพัฒนาความรู้และทักษะด้าน ICT ให้กับบุคลากรทุกคนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พวกเขาสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. การเป็นตัวอย่างที่ดี: ผู้บริหารควรทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ ICT ในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและแรงจูงใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา
6. การส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างนวัตกรรม: การสนับสนุนให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีมาสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอนหรือการทำงานต่าง ๆ
7. การกำกับติดตามการใช้ ICT: การจัดระบบการกำกับติดตามการใช้ ICT เพื่อให้การใช้งานเป็นไปตามนโยบายและมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลต้องมีทั้งความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีและความสามารถในการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เพื่อให้สถานศึกษาเติบโตและก้าวหน้าในโลกดิจิทัล ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและเตรียมความพร้อมให้นักเรียนในการใช้เทคโนโลยีในชีวิตจริงและในการทำงานในอนาคต

ทิศทางการจัดการศึกษาโลกในปัจจุบัน

วิจารณ์ พานิช (2566) ได้นำเสนอ 8 ทิศทางการจัดการศึกษาที่สำคัญในโลกปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนถึงการปรับตัวของการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง: ครูควรเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา โดยไม่เพียงแค่การสอน แต่ต้องปรับเป้าหมายและเนื้อหาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับโลกปัจจุบัน โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต
2. เป้าหมายมีความซับซ้อน: ศ.นพ.วิจารณ์ชี้ให้เห็นว่าเป้าหมายการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่เป็นเส้นตรง แต่เป็นวงจรที่นักเรียนต้องเปลี่ยนแปลงตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเอง
3. การคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายของนักเรียน: การจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน โดยสนับสนุนให้นักเรียนค้นพบอัตลักษณ์และพัฒนาความมั่นใจในตัวเอง
4. การเรียนรู้เชิงลึกและห้องเรียนสมรรถนะสูง: การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นวิธีการที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยครูต้องให้ความสำคัญกับการสะท้อนคิด (Reflective Learning) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของนักเรียน

5. การเรียนกับการประเมินเป็นเหตุปัจจัยซึ่งกันและกัน: การประเมินต้องเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ โดยครูต้องใช้เครื่องมือหลากหลายในการประเมินและสะท้อนผลให้กับนักเรียน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนรู้

6. ครูเรียนรู้ไปด้วยกันกับศิษย์: การเรียนรู้ไม่ใช่เพียงแค่ของครู แต่ครูสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียน โดยการสะท้อนคิดและการทำวิจัยชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะและวิธีการสอน.

7. ครูมีพันธมิตรร่วมพัฒนาห้องเรียนสมรรถนะสูง: การมีทีมพันธมิตรที่สนับสนุนการพัฒนาห้องเรียนสมรรถนะสูง เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และพัฒนาศักยภาพของครูและนักเรียนไปพร้อมกัน

8. โรงเรียนต้องมีหุ้นส่วนร่วมทำงานใหญ่: โรงเรียนไม่ควรทำงานเพียงลำพัง แต่ควรมีการร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ เพื่อผลักดันการพัฒนาการศึกษาให้ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

สรุป

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะในยุคที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การศึกษาจึงต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่สามารถมองเห็นและสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับอนาคตการศึกษา พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาและยกระดับการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

สิ่งที่คาดหวังในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล คือ

1. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง: ผู้บริหารควรมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจและนำพาผู้เรียนและครูไปในทิศทางที่ทันสมัย โดยไม่เพียงแค่นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ แต่ต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิดและวัฒนธรรมของโรงเรียนเพื่อรองรับการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาทักษะดิจิทัล: ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจเทคโนโลยีในระดับที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะดิจิทัลให้กับครูและนักเรียน เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล

3. การสร้างความร่วมมือ: ผู้บริหารควรมีทักษะในการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรภายนอก เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ

4. การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง: การประเมินผลการดำเนินงานและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งที่สำคัญ ผู้บริหารต้องสามารถประเมินผลและใช้ข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาครูและนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กันต์กมล วราสุนันท์. (2562). การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- จิราภา เพียรเจริญ. (2556). บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

- การดี อนันต์นาวิ. (2557). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 5). มนตรี.
- วิจารณ์ พานิช. (2559). ทิศทางการจัดการศึกษาโลกในปัจจุบัน: มหกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โรงเรียนพัฒนาตนเองระดับพื้นที่ ครั้งที่ 3 วันที่ 21 กันยายน 2566 “กลไกขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดภูเก็ต”. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2567, จาก <https://www.eef.or.th/article-210923-3/>
- ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. (2558). บทบาทหน้าที่ภาระงานของครู. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2567, จาก http://www.kruinter.com/show.php?id_quiz=4115&p=1
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562, 1 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. (เล่ม 136, ตอนที่ 57 ก, หน้า 42).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. พริกหวานกราฟฟิค.
- สุกัญญา แซ่มะน้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีย์ น้ำใจดี & พิษณุภา ยืนยาว. (2562). ผู้นำกับการบริหารการศึกษายุคดิจิทัล. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 11 (วันที่ 11–12 กรกฎาคม 2562). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). การบริหารโรงเรียนยุคดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2567, จาก <http://www.pracharathschool.go.th/skill/detail/52232>
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2567, จาก <https://www.truelookpanya.com/education/content/52232>
- ฮาเวิร์ด ยังส์. (2563). แนะนำผู้บริหารการศึกษายุคดิจิทัล ต้องเรียนรู้ไม่สิ้นสุด คิดเชิงกลยุทธ์ ก้าวทันโลกอนาคต. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2567, จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9630000036633>
- Bank, A. (2017). Leadership in the digital age [Internet]. Retrieved November 20, 2023, from <http://farrukhiqbal.iba.edu.pk/pdfs/BankAlfalahLeadershipintheDigitalAge.pdf>
- Getzels, J. W., & Guba, E. G. (1975). Social behavior and administrative process. *School Review*, 65(4), 423–441.
- Gorton, R. D. (1983). *School administration and supervision: Leadership challenges and opportunities*. Dubuque: Win C. Brown.

- Kenneth, L. C., & Jane, L. P. (2000). Management and information systems: Organization and technology in the networked enterprise (6th ed.). New York: Prentice-Hall.
- LEAD Research Series. (2015). Beyond easy answers: New leadership practice for the digital age. Berlin: Mercator Capacity Building Center for Leadership and Advocacy.
- Linton, R. (1936). The study of man. New York: D. Appleton Century.
- Parson, T. (1951). The structure of social action. Edinburgh: Edinburgh University.